

University of Cyprus

From the Selected Works of Nikitas E Hatzimihail

January, 2021

The Introduction in Cyprus of the European Case Law Identifier (ECLI)

Nikitas E Hatzimihail

Available at: https://works.bepress.com/nikitas_hatzimihail/23/

ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Πανεπιστήμιο
Κύπρου

Ευρωπαϊκό
Πανεπιστήμιο Κύπρου

UNIVERSITY
of NICOSIA

FREDERICK
UNIVERSITY

Πανεπιστήμιο
Νεάπολις
Πάφος

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ | ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΪΟΣ 2021 | ΕΤΟΣ 1^ο | ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 1

ΑΝΑΤΥΠΟ

Νικήτας Ε. Χατζημιχαήλ

Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος
Νομικής Πανεπιστημίου Κύπρου

- | Η Εισαγωγή στην Κύπρο
του Αναγνωριστικού Ευρωπαϊκής
Νομολογίας (ECLI)

Online πρόσβαση σε ΚΥΝΕ στην Πλατφόρμα Νομικού Περιεχομένου | www.qualex.gr

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Η Εισαγωγή στην Κύπρο του Αναγνωριστικού Ευρωπαϊκής Νομολογίας (ECLI)

Νικήτας Ε. Χατζημιχαήλ

Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος Νομικής Πανεπιστημίου Κύπρου

Με την μελέτη αυτή παρουσιάζεται η εφαρμογή του Αναγνωριστικού Ευρωπαϊκής Νομολογίας (ECLI) στην κυπριακή νομολογία, σύμφωνα με τις Συστάσεις του Συμβουλίου. Η υιοθέτηση του ECLI στην Κύπρο συνδέεται με την ευρύτερη προσπάθεια εκσυγχρονισμού και μεταρρύθμισης του συστήματος απονομής δικαιοσύνης, διευκολύνοντας την έρευνα επί της νομολογίας, επιτυγχάνοντας ομοιομορφία στις παραπομπές δικαστικών αποφάσεων και εισάγοντας για πρώτη φορά ένα ολοκληρωμένο σύστημα μεταδεδομένων.

I. Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να παρουσιάσει στον νομικό κόσμο τον τρόπο εφαρμογής – και τις αλλαγές που επιφέρει – η εισαγωγή στην Κύπρο του ευρωπαϊκού αναγνωριστικού νομολογίας, γνωστότερου ως ECLI.

Το ECLI αποτελεί την συντομογραφία του European Case Law Identifier, που έχει αποδοθεί επισήμως στην ελληνική γλώσσα ως *Αναγνωριστικό Ευρωπαϊκής Νομολογίας*. Ο όρος ECLI χρησιμοποιείται ωστόσο σε όλες τις γλώσσες και Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ECLI είναι ένα **σύστημα αναγνώρισης** («αναγνωριστικό», identifier) και **μεταδεδομένων** για τις δικαστικές αποφάσεις, με δυνατότητα επέκτασης και σε άλλες δημόσιες πράξεις, τόσο σε επίπεδο ευρωπαϊκό όσο και σε επίπεδο της εθνικής νομολογίας των Κρατών Μελών. Εκτός από τον τρόπο παραπομπής της δικαστικής απόφασης, που αποτελεί κατά κυριολεξία το υπό στενή έννοια αναγνωριστικό (identifier), αναπόσπαστο κομμάτι του ECLI αποτελούν τα λεγόμενα *μεταδεδομένα* (metadata), δηλαδή συνοδευτικές πληροφορίες που αφορούν την απόφαση αλλά δεν θεωρούνται μέρος του κειμένου της.¹

Σήμερα το ECLI καλύπτει πλήρως την νομολογία των δικαιοδοτικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελεί πλέον τον καθιερωμένο τρόπο παραπομπής των αποφάσεων εκάστου Δικαστηρίου, αλλά και των Προτάσεων του Γενικού Εισαγγελέα, επιτυγχάνοντας έναν βαθμό ομοιομορφίας, ο οποίος συχνά έλειπε (στην δε Κύπρο είχε επιταθεί από την επιμονή στην παράθεση παραπομπών ακόμη και από δευτερεύουσες αγγλικές πηγές, παρά την ύπαρξη επισήμου ελληνικού κειμένου). Σε επίπεδο ευρωπαϊκό, το ECLI καλύπτει

επίσης και τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αλλά και τις αποφάσεις του Ανωτάτου Συμβουλίου Προσφυγών (Board of Appeals) του Ευρωπαϊκού Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (European Patent Office). Όσον αφορά την εθνική νομολογία, η συντριπτική πλειοψηφία των Κρατών Μελών έχει υιοθετήσει πρότυπο ECLI για όλο ή μέρος της νομολογίας τους, ενώ βρισκόμαστε ήδη σε φάση περαιτέρω αναβάθμισης και επέκτασης (το λεγόμενο ECLI 2.0).² Ειδικά για την εθνική νομολογία, η σημασία του ECLI έγκειται στο ότι δημιουργεί μια **ενιαία μορφολογία** αναγνωριστικού για ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, αφήνοντας στα Κράτη Μέλη ευχέρεια όσον αφορά την περαιτέρω εξειδίκευσή του.

Το σύστημα που καθιερώνει το ECLI τηρείται **ηλεκτρονικά** και συσχετίζεται με την ηλεκτρονική καταχώριση των αποφάσεων σε εθνική αλλά και ευρωπαϊκή ηλεκτρονική βάση.³ Η διαδικτυακή πρόσβαση στις δικαστικές αποφάσεις, τουλάχιστον όπως αυτές παρέχονται στην ευρωπαϊκή μηχανή αναζήτησης αυτών, είναι **ελεύθερη**. Τον Απρίλιο 2021 κατέστη επιτέλους εφικτή η διασύνδεση της κυπριακής νομολογίας με την ευρωπαϊκή βάση.

Όσον αφορά την Κύπρο, το κυπριακό ECLI δημιουργήθηκε χάρη στην σχετική απόφαση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, τον Ιούλιο του 2018, το οποίο και υιοθέτησε την σχετική εισήγηση της ομάδας εργασίας του ερευνητικού έργου CyECLI.⁴ Πρόκειται για έργο του Πανεπιστημίου Κύπρου, με

1. Τα μεταδεδομένα (metadata) είναι δεδομένα που περιγράφουν άλλα δεδομένα. Ο πιο τεχνικός ορισμός τα χαρακτηρίζει ως «δομημένη πληροφορία που περιγράφει, εξηγεί, εντοπίζει ή κάνει ευκολότερη την ανάκτηση και διαχείριση πληροφορίας.»

2. Βλ. Marc van Orijnen, “The EU Council Conclusions on the Online Publication of Court Decisions” εις G. Peruginelli and S. Faro (επιμ.), *Knowledge of the Law in the Big Data Age* (2019), 81-90.

3. <https://e-justice.europa.eu/content_ecli_search_engine-430-en.do?clang=en>.

4. Ιστοσελίδα του έργου: www.ucy.ac.cy/cyecli. Ιστοσελίδα της βάσης νομολογίας: www.cyecli.org με άμεση σύνδεση με την CyLaw: www.cylaw.org.

συντονιστή τον υπογράφοντα, συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή,⁵ και με την σύμπραξη του Ανωτάτου Δικαστηρίου, του Παγκυπρίου Δικηγορικού Συλλόγου και του Κυπριακού Ερευνητικού Ινστιτούτου Νομικής Πληροφόρικής.⁶

II. ECLI και Ευρωπαϊκός Χώρος Δικαιοσύνης

Το ECLI έχει ιδιαίτερη σημασία για την **οργάνωση, ανάπτυξη και διασύνδεση βάσεων νομικής πληροφόρησης που να περιέχουν νομολογία**.⁷ Για πολλά Κράτη Μέλη, στα οποία η πρόσβαση στην νομολογία γινόταν μέσω εμπορικών βάσεων κλειστής πρόσβασης ή μέσω νομικών εκδόσεων, η εφαρμογή του ECLI αποτέλεσε το όχημα για την ανάδειξη της εθνικής τους νομολογίας σε βάσεις ανοικτής πρόσβασης.⁸ Η ανάδειξη μιας ενιαίας μορφολογίας και τυποποίησης μεταδεδομένων επιτρέπει επίσης την βελτιωμένη αναζήτηση της νομικής πληροφορίας αλλά και της καλύτερης οργάνωσης αυτής – ζητούμενο ιδιαίτερα κρίσιμο εν όψει του διαρκώς αυξανόμενου όγκου δικαστικών αποφάσεων αλλά και της ανάγκης επικοινωνίας μεταξύ των νομικών συστημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η εφαρμογή του ECLI συνδέεται επίσης με την **διαχείριση των δικαστικών υποθέσεων (case management)** – τόσο όσο εκκρεμούν όσο και μετά την περάτωσή τους – από την δικαστική υπηρεσία και δρα ενισχυτικά στο έργο της μηχανογράφησης των δικαστηρίων και την ψηφιοποίηση / αυτοματοποίηση της δικαιοσύνης (e-justice).

Η άλλη λειτουργία του ECLI αφορά στην ανάδειξη ενός ομοιογενούς ευρωπαϊκού συστήματος παραπομπών των δικαστικών αποφάσεων. Ως εκ τούτου το ECLI βρίσκει εφαρμογή όχι μόνο στην έρευνα του νομικού εφαρμοστή αλλά και στις **δικαστικές αποφάσεις**, καθώς επίσης και στα **έγγραφα της δίκης** αλλά και στις **νομικές μελέτες**.

5. Πρόγραμμα Justice (2014-2020). Το περιεχόμενο του παρόντος άρθρου ανταποκρίνεται στις απόψεις του συντάκτη του και δεν εκπροσωπεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

6. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλονται πρωτίστως στον τότε Πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου κ. Μύρωνα Νικολάτο, την Δικαστή σύνδεσμο (και νυν Πρόεδρο) κα Περσεφόνη Παναγή, ο ρόλος και η συμβολή των οποίων υπήρξε καθοριστικός για την υιοθέτηση του προτύπου, την Αρχιπρωτοκολλητή κα Ειρήνη Χριστοδούλου και το προσωπικό του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τον τότε Πρόεδρο του Παγκυπρίου Δικηγορικού Συλλόγου κ. Δώρο Ιωαννίδη και την Εκτελεστική Διευθύντρια κα Κούλια Βάκν. Το εγχείρημα δεν θα ήταν δυνατό χωρίς τις ιδέες και την πολύτιμη συμπαράσταση σε κάθε στάδιο – τεχνικό, πρακτικό και επιστημονικό – του κ. Λάρν Βραχίμη, για πολλά χρόνια μέλος του Δ.Σ. του Παγκυπρίου Δικηγορικού Συλλόγου και ιδρυτή της CyLaw.

7. Για την προβληματική των βάσεων βλ. *Γ. Γιαννόπουλο*, Εισαγωγή στη Νομική Πληροφορική (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2018), ιδίως 199επ.

8. Βλ. λ.χ. *Marc van Opijnen*, "Online Publication of Court Decisions in Europe," *Legal Information Management*, 17 (2017): 136–145.

Η θέσπιση του ECLI συνδέεται με την τάση για υιοθέτηση ενός συστήματος παραπομπής δικαστικών αποφάσεων ουδέτερου ως προς το μέσο δημοσίευσης (medium neutral), η οποία και τα τελευταία χρόνια, ξεκινώντας από την Αυστραλία και το Australasian Legal Information Institute, έχει επικρατήσει πλέον σε σημαντικές έννομες τάξεις της αγγλικής παράδοσης του Κοινοδικαίου. Ενώ στο παρελθόν μια δικαστική απόφαση παραπεμπόταν με τον συνοπτικό τίτλο και την δημοσίευσή της σε μία ή περισσότερες συλλογές νομολογίας (law reports) που κυκλοφορούν, σήμερα είναι αυξημένη η τάση η παραπομπή να γίνεται, μαζί με τον συνοπτικό τίτλο, αναφέροντας το έτος έκδοσης (και όχι το έτος της συλλογής), την συντομογραφία του δικαστηρίου (λ.χ. EWCA: Court of Appeal for England and Wales, UKSC: Supreme Court of the United Kingdom κοκ) και τον αριθμό έκδοσης της απόφασης εντός του έτους.⁹ Ενώ δηλαδή στα υφιστάμενα πρότυπα παραπομπής σε έντυπες συλλογές νομοθεσίας το μέσο (medium) είναι η έκδοση της συλλογής (Report), εν προκειμένω στο MNC όπως και στο ECLI το μέσο είναι το ίδιο το Δικαστήριο. Υπό την έννοια αυτή, σύστημα ουδέτερου ως προς το μέσο δημοσίευσης παραπομπής αποτελεί και η καθιερωμένη στην Ελλάδα παραπομπή στο δικαστήριο και τον αριθμό και έτος εκδόσεως της απόφασης – πρακτική που κατέστη μέρος του κυπριακού δικαίου όσον αφορά ιδίως την νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας και σε μικρότερο βαθμό παραπομπές στα διοικητικά δικαστήρια ουσίας της Ελλάδας.

Όπως αναφέρθηκε ήδη, το ECLI αποτελεί ένα σύστημα αρίθμησης και προτυποποίησης της δημοσίευσης των δικαστικών

9. Ως παράδειγμα Medium Neutral Citation στην Αγγλία: η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου του Ηνωμένου Βασιλείου (Supreme Court of the United Kingdom) στις υποθέσεις *Cavendish Square Holding BV v Talal El Makdessi* και *ParkingEye Ltd v Beavis* φέρει το αναγνωριστικό παραπομπής ουδέτερου ως προς το μέσο δημοσίευσης (neutral citation) [2015] UKSC 67. Η απόφαση αυτή, η οποία και αλλάζει το Αγγλικό δίκαιο ως προς τις ποινικές ρήτρες σε συμβάσεις έναν αιώνα μετά την Dunlop είναι διαθέσιμη σε PDF στην ιστοσελίδα του Supreme Court και σε μορφή html στην βάση δεδομένων ανοικτής πρόσβασης Bailii, στην οποία και παραπέμπει η ιστοσελίδα του Supreme Court.
<https://www.supremecourt.uk/cases/docs/uksc-2013-0280-judgment.pdf>
<http://www.bailii.org/uk/cases/UKSC/2015/67.html>

Η ίδια απόφαση έχει δημοσιευθεί (reported) επίσης στην επίσημη συλλογή αποφάσεων των Law Reports for the Superior and Appellate Courts of England and Wales ως [2016] ACC 1122 (ICLR), στην υψηλού κύρους συλλογή All England Law Reports, όπου και παραπέμπεται ως [2016] 2 All ER (Comm), και σε άλλες δεκατέσσερις συλλογές. Λόγω της ανοικτής πρόσβασης, του επίσημου χαρακτήρα και της ταχύτητας στην έκδοση του αναγνωριστικού της ουδέτερης παραπομπής, αποτελεί κοινό τόπο η χρήση του UKSC, που συχνά συνοδεύεται από παραπομπή σε άλλες εκδόσεις υψηλού κύρους.

Διαφορά του medium neutral citation από medium-dependent citation είναι ότι η παραπομπή στο πρώτο γίνεται στον αριθμό της απόφασης και όχι στον αριθμό της πρώτης σελίδας της δημοσίευσης απόφασης στο μέσο (reports).

αποφάσεων που προτείνεται από το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο της διαμόρφωσης ενός Ενιαίου Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Ευημερίας. Το ECLI εντάσσεται στο σύνολο εκείνο των αλλαγών που η Ευρωπαϊκή Ένωση επέφερε και οι οποίες, πέραν της άμεσης και βραχυπρόθεσμης επίδρασής τους στο στενά εννοούμενο πεδίο εφαρμογής τους, επιδρούν και σε επίπεδο βάσης, υποβοηθώντας την καλύτερη λειτουργία των θεσμών της χώρας που τους υιοθετεί. Στην πράξη έχει συνδεθεί με την μηχανοργάνωση και αυτοματοποίηση της απονομής δικαιοσύνης, ωστόσο στην πραγματικότητα αφορά περισσότερο στο e-law παρά στο e-justice. Θεμέλιο του ECLI αποτελούν η συνταγματική αρχή της δημοσιότητας της δίκης, οι αρχές της διαφάνειας και λογοδοσίας αλλά και η ενωσιακή πολιτική της καλλιέργειας της αντίληψης ανοικτότητας (openness).

Το ECLI εισήχθη επισήμως – μετά από τεχνική προπαρασκευή και ζυμώσεις ετών σε επίπεδο εμπειρογνομημόνων – στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα με το Κείμενο Συμπερασμάτων του Συμβουλίου Υπουργών «για τη θέσπιση του Αναγνωριστικού Ευρωπαϊκής Νομολογίας και μιας ελάχιστης δέσμης ενιαίων μεταδεδομένων για τη νομολογία».¹⁰ Ήδη στην πρώτη παράγραφο γίνεται η σύνδεση της εισαγωγής ενός ενιαίου Αναγνωριστικού για τη Νομολογία με τη διαμόρφωση ενός «χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης» στον οποίο θα υπάρχει σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων αλλά και των «διαφόρων εννόμων τάξεων και παραδόσεων» των Κρατών Μελών,¹¹ και τονίζεται «η σημασία της πρόσβασης στην εθνική νομολογία» και η «ανάγκη τυποποίησης και μιας αποκεντρωμένης τεχνικής αρχιτεκτονικής».¹²

Το Συμβούλιο αναγνώρισε μεν την χρησιμότητα των Ευρωπαϊκών Βάσεων Δεδομένων νομικής πληροφορίας, διαπιστώνοντας συνάμα πως η αναζήτηση σε αυτές είναι «*συχνά ιδιαίτερα πολύπλοκη και μη φιλική προς το χρήστη*».¹³ Ο περίπλοκος χαρακτήρας οφείλεται ιδίως στην πολυμορφία των Αναγνωριστικών (που συχνά μπορεί να είναι και ασύμβατα μεταξύ τους)¹⁴ αλλά και στη διαφοροποίηση στην τήρηση μεταδεδομένων για τις δικαστικές αποφάσεις: διαφοροποίηση ως προς τα μεταδεδομένα καθ' εαυτά, ή ως προς την ονομασία τους ή το περιεχόμενό τους.¹⁵ Όλα αυτά καθιστούσαν, κατά το κείμενο του

Συμβουλίου, τη διασυνοριακή ιδίως έρευνα νομολογίας αδύνατη στην πράξη μέσα από τις ενιαίες Βάσεις Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή τις υφιστάμενες Βάσεις Δεδομένων που λειτουργούν στα Κράτη – Μέλη.¹⁶

Ως απάντηση στο παραπάνω πρόβλημα, προτάθηκε η διαμόρφωση ενός τυποποιημένου αναγνωριστή, «ο οποίος να είναι αναγνωρίσιμος, ευανάγνωστος και κατανοητός τόσο από τους ανθρώπους όσο και από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και ο οποίος να είναι συμβατός με τα τεχνολογικά πρότυπα».¹⁷ Μαζί με αυτόν τον αναγνωριστή, προτάθηκε και μια ελάχιστη δομή μεταδεδομένων, καθώς και η αναζήτηση της εθνικής νομολογίας από αποκεντρωμένη διεπαφή (ανοικτή σε δημόσιες ή μη ιστοσελίδες νομολογίας), η οποία όμως θα πρέπει να ενσωματώνεται και στη δικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης.¹⁸ Το Συμβούλιο – ορθώς – δεν θεώρησε πως πρέπει να υπάρξει μια συγκεντρωτική βάση δεδομένων των εθνικών νομολογιών. Επαφίεται στα Κράτη – Μέλη να εισάγουν σε προαιρετική βάση σε εθνικό επίπεδο το ECLI και «μια ελάχιστη δέσμη ενιαίων μεταδεδομένων νομολογίας».¹⁹ Οκτώ χρόνια αργότερα, το Συμβούλιο επανήλθε με Αναθεωρημένο Κείμενο Συμπερασμάτων το οποίο επιβεβαιώνει τις στοχεύσεις και τη φιλοσοφία του ECLI, προσθέτοντας περαιτέρω τεχνικές διευκρινήσεις και πρόσθετα προαιρετικά μεταδομένα.²⁰

Συνεπώς, ήδη κατά το εισαγωγικό του ECLI κείμενο συμπερασμάτων του Συμβουλίου, το ECLI σε Ευρωπαϊκό επίπεδο επιχειρεί με την υλοποίησή του να λύσει τα προβλήματα συμβατότητας μεταξύ των εθνικών Αναγνωριστικών Νομολογίας, να προτυποποιήσει τα τηρούμενα μεταδεδομένα και να συνδυάσει τους διάφορους χώρους έρευνας για νομολογία σε μια ενιαία εθνική διεπαφή.

Μακροπρόθεσμα, η συνακόλουθη του ECLI ενσωμάτωση της εθνικής διεπαφής στη σχετική κεντρική Ευρωπαϊκή Πύλη εμπλουτίζει την τελευταία με την νομολογία του Κράτους – Μέλους που υιοθετεί το ECLI. Η διευκόλυνση της διασυνοριακής αναζήτησης νομολογίας εντός της ΕΕ συμβάλλει στη

σχεδιασμού για μεταδεδομένα, υπονομεύει τις δυνατότητες αποτελεσματικής και φιλικής προς τον χρήστη διασυνοριακής έρευνας της νομολογίας από δικαστές, επαγγελματίες του νομικού κλάδου και πολίτες.».

10. 2011/C 127/01 (29.4.2011).

11. Ibid., παρ. 1.

12. Ibid., παρ. 2.

13. Ibid., παρ. 8.

14. Ibid., παρ. 9: «εκτός από προβλήματα που συνδέονται με την πολυγλωσσία, τα προβλήματα οφείλονται ως επί το πλείστον στην έλλειψη ομοιόμορφων αναγνωριστικών για τη νομολογία. Στο εθνικό επίπεδο υπάρχουν διάφορα συστήματα αναγνώρισης, άλλα καθ' υπόδειξη των δικαστηρίων και άλλα ανάλογα με τον πωλητή.».

15. Ibid., παρ. 10: «παρόμοια προβλήματα υπάρχουν με μεταδεδομένα που χρησιμοποιούνται για την περιγραφή νομολογίας. Το γεγονός ότι όλες σχεδόν οι εθνικές και ευρωπαϊκές τράπεζες δεδομένων χρησιμοποιούν διαφορετικούς κανόνες ονομασίας και

16. Ibid., παρ. 9: «Οι βάσεις δεδομένων που προορίζονται για την αναζήτηση της νομολογίας διαφόρων κρατών μελών ... επινοούν ορισμένες φορές το δικό τους σύστημα αναγνώρισης και ορισμένες φορές χρησιμοποιούν εκ νέου ένα ή περισσότερα εθνικά συστήματα αρίθμησης. Η αναζήτηση και μνεία νομολογίας σε διασυνοριακό επίπεδο είναι ως εκ τούτου εξαιρετικά δύσκολη: οι αναγνωριστές που χρησιμοποιούνται από ένα σύστημα ενδέχεται να είναι ασύμβατοι με άλλα συστήματα.».

17. Ibid., παρ. 13.

18. Ibid., παρ. 17.

19. Ibid., παρ. 18.

20. 2019/C 360/01 (24.10.2019). Ο υπογράφων συμμετείχε στην ομάδα εργασίας του Συμβουλίου η οποία και εισήχθη τα αναθεωρημένα Συμπεράσματα.

διαμόρφωση του ενιαίου χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης που εκ προοιμίου τίθεται ως κεντρικό ζητούμενο.

Επιπλέον, η όλη διαδικασία εξοικειώνει τους πολίτες με τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προβάλλει προς αυτούς το πώς η ΕΕ επιχειρεί να ξεπερνά τα προβλήματα που η λειτουργία διαφορετικών δικαιοσύνης δομών προκαλεί. Και από αυτήν την άποψη, η λειτουργία του ECLI αφενός ενεργεί υποστηρικτικά προς τις διασυνοριακές δραστηριότητες των πολιτών της ΕΕ, αφετέρου αναδεικνύει το παραγόμενο από την ΕΕ έργο και τον αντίκτυπό του στις δραστηριότητες των πολιτών των Κρατών – Μελών, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη ευρωπαϊκής συνείδησης από αυτούς.

III. Προσαρμογή στον Κύπριο χρήστη

Στην περίπτωση της Κύπρου, η υιοθέτηση του ECLI είναι πολύ πιο απλή υπόθεση από άλλα Κράτη Μέλη. Το Ανώτατο Δικαστήριο ήδη διευκολύνει την ηλεκτρονική πρόσβαση στη νομολογία του μέσω της άμεσης διάθεσης των κειμένων του στην βάση νομικής πληροφόρησης ανοικτής πρόσβασης (CyLaw), την οποία λειτουργεί ο Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος μέσω του ΚΙΝΟΠ και η οποία ακολουθεί διεθνή πρότυπα (Legal Information Institutes) και δίνει έμφαση στη νομολογία, αλλά και στην δοκιμασμένη εμπορική βάση νομικής πληροφορικής Leginet. Υφίσταται ήδη ικανοποιητικός συντονισμός μεταξύ των γραμματειών των δικαστηρίων όσον αφορά την διαχείριση των δικαστικών υποθέσεων και αποφάσεων που εκδίδονται. Υπάρχουν επίσης πρακτικές όσον αφορά την παραπομπή δικαστικών αποφάσεων αλλά και επίσημες συλλογές νομολογίας.

Ζητούμενο συνεπώς υπήρξε ο εκσυγχρονισμός και η συμπλήρωση των υφιστάμενων δομών και όχι η αντικατάστασή τους, επικεντρώνοντας ιδίως στην χρησιμότητα του συστήματος αλλά και στην ανάγκη να ληφθεί υπόψη ο βαθμός στον οποίο το κυπριακό σύστημα απονομής δικαιοσύνης έχει επί μακρόν στηριχθεί σε παραδοσιακές δομές.

Οι εθνικοί χρήστες διευκολύνονται, όταν το αναγνωριστικό είναι απλό και κατανοητό, ενώ από τη δομή του περιορίζει τη δυνατότητα σφαλμάτων κατά την αντιγραφή του. Από την άλλη, διευκολύνονται επειδή το ECLI δεν αντικαθιστά τα συστήματα που προϋπήρχαν αυτού, αλλά τα ενσωματώνει / οργανώνει. Περαιτέρω, η άμεση διασύνδεση — σε εθνικό επίπεδο, ξεκινώντας με την CyLaw — με τις πλατφόρμες νομικής πληροφορικής, με τις οποίες ο νομικός κόσμος της Κύπρου είναι ήδη εξοικειωμένος, καθιστά την μετάβαση στο ECLI ακόμα πιο εύκολη για τους χρήστες αλλά και άλλους παρόχους. Αλλά και οι χρήστες από άλλα Κράτη – Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν να αντιμετωπίσουν ένα σύστημα αναγνώρισης και μεταδεδομένων που δεν τους είναι άγνωστο, καθώς σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό έχει ήδη εφαρμοστεί σε πολλά Κράτη – Μέλη. Η δε αναζήτηση από την μηχανή αναζήτησης του e-Justice Portal φέρνει τον χρήστη σε επαφή με ένα περιβάλλον αλληλεπίδρασης το οποίο, όχι μόνο έχει σχεδιαστεί

με υψηλές προδιαγραφές χρησιμότητας, αλλά και είναι ενιαίο για αναζήτηση νομολογίας σε κάθε κράτος της ΕΕ. Με άλλα λόγια, ο χρήστης δεν χρειάζεται να μάθει και να προσαρμοστεί σε άλλη μηχανή αναζήτησης από αυτή που ήδη μπορεί να χρησιμοποιεί.

Ακόμα κι αν η χρήση της CyLaw είναι κάτι γνώριμο στους ασκούντες νομικό επάγγελμα στην Κύπρο, το ECLI μπορεί να επιφέρει και εδώ βελτιώσεις. Όπως έχει προαναφερθεί, το ECLI δεν είναι απλώς ένα αναγνωριστικό νομολογίας: συνοδεύεται και από ένα σύστημα οργάνωσης των μεταδεδομένων για κάθε δικαστική απόφαση. Έτσι, όχι μόνο καθιστά ευκολότερη την αναζήτηση, αφού τα μεταδεδομένα διευκολύνουν τον χρήστη να εντοπίσει αυτό ακριβώς που αναζητά, αλλά και δίνει τελικά πληρέστερη πληροφορία.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η υφιστάμενη στην Κύπρο παράδοση και πρακτική, όπου διαπιστώνονται ισχυρά σημεία αλλά και στρεβλώσεις. Η δημοσίευση των αποφάσεων τόσο στην ανοικτή πρόσβαση βάση δεδομένων (CyLaw) όσο και σε εμπορικές βάσεις δεδομένων (Leginet) γίνεται χωρίς οιαδήποτε επεξεργασία και επιμέλεια: δημοσιεύεται το κείμενο το οποίο αποστέλλεται σε Word από το δικαστήριο στην βάση, χωρίς περαιτέρω έλεγχο είτε από αποστολέα είτε παραλήπτη. Δεν υπάρχουν συνεπώς ούτε διορθώσεις συντακτικών λαθών ή λαθών στην παραπομπή ούτε προσθήκη μεταδεδομένων, ούτε καθιερωμένο σύστημα παραπομπών. Μόνη εξαίρεση αποτελεί η δημοσίευση των αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην επίσημη συλλογή – Αποφάσεις Ανωτάτου Δικαστηρίου – που εκδίδει το Τμήμα Νομικών Εκδόσεων με καθυστέρηση ετών. Κάθε απόφαση αποκτά δόκιμο αναγνωριστικό παραπομπής σύμφωνα με το σύστημα του Κοινοδικαίου (δηλαδή έτος = τόμος / μέρος της ετήσιας έκδοσης και πρώτη σελίδα) καθώς και περίληψη και άλλα υποτυπώδη μεταδεδομένα, ωστόσο για πολλά χρόνια οι περιλήψεις έτειναν να αποτελούν συρραφή αποσπασμάτων του κειμένου της απόφασης.²¹ Η καθυστέρηση στην έκδοση οδηγεί στην συνύπαρξη δοκίμων και μη παραπομπών σε αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ακόμη και σε επόμενες αποφάσεις. Αυτό συνεπάγεται πως απαιτείται ουσιαστικά η δημιουργία ενός συμβατού συστήματος παραπομπών και για τις αποφάσεις ιδίως των πρωτόδικων δικαστηρίων αλλά και του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Επίσης, επί του παρόντος, η όποια δυνατότητα αναζήτησης στις βάσεις δεδομένων είναι μικρή και δεν υπάρχουν ούτε κριτήρια αναζήτησης ούτε μεταδεδομένα που να περιορίζουν τις επιλογές του χρήστη.

Από την άλλη πλευρά, πλεονέκτημα για το ECLI στην Κύπρο είναι το γεγονός ότι υπάρχει κουλτούρα άμεσης δημοσίευσης

21. Τον Οκτώβριο του 2018 (μετά την υιοθέτηση του προτύπου ECLI), το Ανώτατο Δικαστήριο ως Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο αποφάσισε να αναλάβει το Τμήμα Νομικών Εκδόσεων πιο άμεσο ρόλο στην σύνταξη των περιλήψεων και των λέξεων-κλειδιά, αναθέτοντας τα σχετικά καθήκοντα σε νομικούς λειτουργούς του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ξεκινώντας από τον τόμο εκείνης της χρονιάς.

και ελεύθερης πρόσβασης στο κείμενο δικαστικών αποφάσεων καθώς και το γεγονός ότι μπορεί να οργανωθεί σύστημα διασύνδεσης χωρίς στρεβλώσεις. Θα πρέπει να επισημανθεί κατά συνέπεια ότι θα πάρει καιρό τόσο η δημιουργία του CyECLI όσο και η επιτυχημένη του λειτουργία και ιδίως η οργάνωση και ο εμπλουτισμός συστήματος μεταδεδομένων.

IV. Το νέο πρότυπο αναγνωριστικού της κυπριακής νομολογίας

Συνεχεία των ανωτέρω, θεωρήθηκε ως προσφορότερη για την Κύπρο η υιοθέτηση της μέσης οδού όσον αφορά το επίπεδο πολυπλοκότητας και πληροφoρίας. Με τον τρόπο αυτό ακολουθείται το σύστημα που υιοθέτησε το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και η φιλοσοφία, για παράδειγμα, της εφαρμογής του ECLI στις Κάτω Χώρες, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της Κύπρου ως μεικτού νομικού συστήματος προσανατολισμένου προς το Κοινοδίκαιο.²² Το σύστημα είναι πλησίον εκείνου που ακολουθεί το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (και συνεπώς έχει ήδη άμεση εφαρμογή στην Κύπρο). Το σύστημα αυτό επιλέγει το απλούστερο αναγνωριστικό, με τον διαχωρισμό δικαστηρίου, έτους και την στοιχειώδη διαφοροποίηση ανάλογα με τον τύπο της απόφασης.

Σίγουρα δεν υπάρχει λόγος να ακολουθηθεί η πρακτική ορισμένων Κρατών Μελών, στα οποία η παραπομπή βάσει του συστήματος ECLI περιλαμβάνει και πληροφορίες case management, όπως το είδος της αίτησης, η ημερομηνία καταχώρησης κλπ.

Παράδειγμα 1: Η απόφαση του Γ' ποινικού τμήματος (3. Strafsenat) του Γερμανικού Ακυρωτικού Δικαστηρίου (Bundesgerichtshof) με ημερομηνία 7 Ιουνίου 2018 και αριθμό 149/18 φέρει το αναγνωριστικό ECLI:DE:BGH:2018:070618B3STR149.18.0.

22. Βλ. σχετικά Ν. Hatzimihail, "Cyprus as a Mixed Legal System" *Journal of Civil Law Studies* 6 (2013): 37-96. Μια σειρά από άλλες μελέτες του υπογράφοντος εμβαθύνει σε συγκεκριμένες διαστάσεις του Κυπριακού νομικού συστήματος και της θέσης του εντός του συγκριτικού δικαίου. Ν. Hatzimihail, "Reconstructing Mixity: Sources of Law and Legal Method in Cyprus" εις Vernon Palmer κ.ά. (επιμ.), *Mixed Legal Systems, East and West* (Ashgate, 2015), 75-100 Ν. Hatzimihail, "On Law, Legal Elites and the Legal Profession in a (Biggish) Small State: Cyprus" εις Petra Butler & Catherine Morris (επιμ.), *Small States in a Legal World* (Springer, 2017), 213-244.

Η πρώτη απόπειρα χαρακτηρισμού της Κύπρου ως μεικτού δικαίου συστήματος έγινε από τον διακεκριμένο Κύπριο νομομαθή Συμεών Συμεωνίδη. S. S. Symeonides, "The Mixed Legal System of the Republic of Cyprus," *Tulane Law Review* 78 (2003): 441-456. Το άρθρο εκείνο αντλεί με την σειρά του από την συνεισφορά του Συμεωνίδη ("Εισαγωγή στο Κυπριακό Δίκαιο") στο εγχειρίδιο των Φ. Φραντζεσκάκη, Δ. Ευρυγένη, Σ. Συμεωνίδη, Συγκριτικό Δίκαιο (Θεσσαλονίκη, 1978), 347-482, η οποία και διατηρεί την αξία της μέχρι σήμερα.

Παράδειγμα 2: Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (Ε' Τμήμα) με αριθμό 3535/2017 φέρει το αναγνωριστικό ECLI:EL:COS:2017:1229A3535.08E1330.

Παράδειγμα 3: Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, με ημερομηνία 3 Απριλίου 2018, στην υπόθεση Danilczuk v Cyprus (Αιτ. 21318/2), φέρει το αναγνωριστικό ECLI:CE:ECHR:2018:0403JUD002131812.

Φρονούμε πως δεν υπάρχει λόγος για την υιοθέτηση ενός τέτοιου συστήματος. Πρώτον, διότι θα εισήγαγε βαθμό πολυπλοκότητας υπερβολικής για τα εγχώρια δεδομένα.²³ Δεύτερον, διότι υφίσταται ήδη ένα λειτουργικό σύστημα παραπομπών, το οποίο χρήζει βελτίωσης και επέκτασης αλλά όχι εκ βάθρων αντικατάστασης και αλλαγής φιλοσοφίας. Τρίτον, διότι οι σκοπιμότητες που εξυπηρετεί ένα τέτοιο σύστημα παραπομπής, δηλαδή η υποστήριξη της διοικητικής διαχείρισης/υποστήριξης υποθέσεων στην περίπτωση των κυπριακών δικαστηρίων καλύπτονται με άλλους τρόπους, ιδίως με την ολοκλήρωση των έργων μηχανογράφησης δικαστηρίων αλλά και του σκέλους πληροφορικής υποστήριξης που καλύπτει το Έργο CyECLI.

Το πιο απλό σύστημα θα ήταν η αρίθμηση όλων των αποφάσεων ενός δικαστηρίου, ανεξαρτήτως ύλης και δικαιοδοσίας. Το σύστημα αυτό είναι πιο κατάλληλο για Κράτη Μέλη των οποίων τα δικαστήρια έχουν πιο εξειδικευμένη δικαιοδοσία αλλά και η νομολογία έχει απλώς βοηθητικό χαρακτήρα στην διαμόρφωση του δικαίου και στην τεκμηρίωση νομικών επιχειρημάτων. Στην περίπτωση της Κύπρου ωστόσο, με δεδομένο τόσο τον ρόλο της νομολογίας στην διαμόρφωση του κυπριακού δικαίου και της νομικής σκέψης αλλά και την δικαιοδοτική πολυπλοκότητα του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ένα τόσο μονοδιάστατο σύστημα δεν θα ήταν η βέλτιστη λύση. Θα αποτελούσε επίσης υπαναχώρηση (regression) από την υφιστάμενη πρακτική.

Ας σημειωθεί πως το σύστημα παραπομπής του ECLI αντικαθιστά τις αναφορές σε ημερομηνία της απόφασης, αριθμό και έτος καταχώρησης και όχι την αναφορά στα ονόματα διαδίκων.²⁴ Απλώς ακολουθείται η πρακτική του Κοινοδικαίου σύμφωνα με την οποία ο συνοπτικός τίτλος συνίσταται στο όνομα του πρώτου διαδίκου εκάστης πλευράς, και συγκεκριμένα στο επώνυμο για φυσικά πρόσωπα και την επωνυμία για νομικά πρόσωπα.

23. Είναι ενδεικτικό πως στην Ελλάδα, όπου υιοθετήθηκε το ECLI με πρωτοβουλία του Συμβουλίου της Επικρατείας, το ECLI χρησιμοποιείται, ακόμη και για την αναγνώριση των αποφάσεων του ΣτΕ, κυρίως στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Επικρατείας και – ως μεταδεδομένο – στην βάση δεδομένων νομικών πληροφοριών Quallex της Νομικής Βιβλιοθήκης.

24. Τα στοιχεία αυτά δεν χάνονται, αλλά συστηματοποιούνται (και δημοσιεύονται) ως συγκεκριμένα μετα-δεδομένα. Εξυπηρετείται έτσι καλύτερα ο σκοπός τους και βοηθείται ο χρήστης στην αναζήτηση και έρευνά του.

A. Αναγνωριστικό δικαστηρίων

Σε κάθε δικαστήριο της Κυπριακής Δημοκρατίας έχει προσδοθεί μια συντομογραφία, η οποία σύμφωνα με τους ευρωπαϊκούς κανόνες των Συμπερασμάτων δεν μπορεί να υπερβαίνει τα επτά (7) γράμματα.

Η συντομογραφία αυτή παρέχει πληροφορίες όσον αφορά το είδος του δικαστηρίου και την περιφέρειά του, προκειμένου να μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ ομοειδών δικαστηρίων ευρισκομένων σε διαφορετικές περιφέρειες.

Παράδειγμα: Το Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού αναγράφεται ως EDLEM. Το Επαρχιακό Δικαστήριο Πάφου ως EDPAF. Το Στρατοδικείο Λεμεσού-Πάφου ως SDLEM.

Οι συντομογραφίες έχουν γίνει στο λατινικό αλφάβητο, με βάση την τυποποίηση του ΕΛΟΤ. Το Ανώτατο Δικαστήριο για παράδειγμα, που φέρει την συντομογραφία ΑΔ, αναγράφεται ως AD. Το Επαρχιακό Δικαστήριο (ΕΔ) ως ED, το Οικογενειακό Δικαστήριο ως OD, το Διοικητικό Δικαστήριο Διεθνούς Προστασίας αναφέρεται ως DDDP, και ούτω καθεξής. Ομοίως με τις Επαρχίες, όπου Λάρνακα, Λεμεσός και Λευκωσία αποδίδονται ως LAR, LEM, LEF, ενώ *Παράδειγμα 2:* Για την Επαρχία Κερυνείας ή Κερύνειας επιλέχθηκε ο δεύτερος τύπος και κατά συνέπεια η συντομογραφία KER.

Ως χωριστά δικαστήρια αναγράφονται το Δευτεροβάθμιο Οικογενειακό Δικαστήριο (DOD) και τα κατά τόπους Κακουργιοδικεία (KD).

Στο σύστημα έχει προβλεφθεί – και κατοχυρωθεί σε επίπεδο ενωσιακό – η συμπερίληψη στο σύστημα και δικαστηρίων τα οποία έχουν πάψει να υφίστανται ως αυτοτελή όργανα, λόγω συγχώνευσης με άλλα δικαστήρια. Πρόκειται για την περίπτωση του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου (ASD) αλλά και του Επαρχιακού Δικαστηρίου Κερύνειας (EDKER). Το Ανώτατο Δικαστήριο (Supreme Court) που προέκυψε από την συγχώνευση Ανωτάτου Δικαστηρίου (High Court) και Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου (Supreme Constitutional Court) θεωρείται ως συνέχεια του πρώτου, αλλά και του αποικιακού Supreme Court, το οποίο και μετονομάστηκε σε High Court.

Στους πίνακες που ακολουθούν παρατίθενται οι συντομογραφίες «περιφερειών» (Επαρχιών) και Δικαστηρίων

Πίνακας Α1: Συντομογραφίες Περιφερειών

Περιφέρεια (EL)	Judicial District	Συντομογραφία / Abbreviation
Επικράτεια	Countrywide	-
Αμμόχωστος	Ammochostos (Famagusta)	AMM
Λάρνακα	Larnaca	LAR
Λεμεσός	Lemesos (Limassol)	LEM
Λευκωσία	Lefkosia (Nicosia)	LEF
Πάφος	Paphos	PAF
Κερύνεια	Keryneia (Kyrenia)	KER

Πίνακας Α2: Συντομογραφίες Δικαστηρίων

Δικαστήριο (EL)	Court (EN)	Συντομογραφία/ Abbreviation
Ανώτατο Δικαστήριο	Supreme Court	AD
Δευτεροβάθμιο Οικογενειακό Δικαστήριο	Second-Instance Family Court	DOD
Επαρχιακό Δικαστήριο	District Court	ED
Διοικητικό Δικαστήριο	Administrative Court	DD
Οικογενειακό Δικαστήριο	Family Court	OD
Κακουργιοδικείο	Assize Court	KD
Δικαστήριο Ελέγχου Ενοικιάσεων	Rent Control Tribunal	DEE
Δικαστήριο Εργατικών Διαφορών	Industrial Disputes Tribunal	DED
Στρατοδικείο	Military Court	SD
Διοικητικό Δικαστήριο Διεθνούς Προστασίας	Administrative Court of International Protection	DDOD
Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο*	Supreme Constitutional Court	ASD

B. Αρίθμηση Αποφάσεων

Η αρίθμηση αποφάσεων γίνεται, ανά δικαστήριο, κατ' έτος, με κριτήριο το έτος έκδοσης της απόφασης. Ακολουθείται δηλαδή η υφιστάμενη πρακτική όσον αφορά τις δημοσιευόμενες αποφάσεις. Θα πρέπει να σημειωθεί πως το ECLI, όπως και τα κοινοπολιτειακά συστήματα Medium Neutral Citation, αριθμεί τις αποφάσεις με βάση τον χρόνο έκδοσης και όχι τον αριθμό ή το χρονικό σημείο καταχώρισης του εισαγωγικού δικογράφου (δηλαδή αριθμό αίτησης, αγωγής, έφεσης κλπ.). Σε ορισμένα Κράτη Μέλη, τέτοιες πληροφορίες έχουν ενσωματωθεί ως πρόσθετα στοιχεία σε μακροσκελή αναγνωριστικά, κάτι που δεν έχει οδηγήσει ωστόσο σε υιοθέτηση της εφαρμογής. Δεν θεωρούμε ότι υπάρχει λόγος για αναφορά και στο έτος κατάθεσης της αγωγής, αίτησης ή έφεσης. Όπως ήδη αναφέρθηκε, τα στοιχεία αυτά δεν προσδίδουν τίποτε σε αυτό το επίπεδο νομικής πληροφορίας, ενώ λειτουργούν σαφώς αποτελεσματικότερα ως μεταδεδομένα στην βάση.

1. Αποφάσεις Ανωτάτου Δικαστηρίου

Όσον αφορά τις αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου, προκρίθηκε η διάκριση σε τέσσερις κατηγορίες με ενιαία αρίθμηση. Η μεν ενιαία αρίθμηση καθιστά ευκολότερη την συμβατότητα με τυχόν παράλληλη υιοθέτηση MNC αγγλικού τύπου, η διάκριση ωστόσο επιτρέπει να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις της κυπριακής έννομης τάξης, αναγνωρίζοντας αφενός μεν τις τρεις μεγάλες κατηγορίες εφετειακής δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου (πολιτική, ποινική, αναθεωρητική/συνταγ-

ματική), στο πρότυπο των Αποφάσεων Ανωτάτου Δικαστηρίου κατά την εξέλιξη των Cyprus Law Reports,

Κάθε κατηγορία θα φέρει ως διακριτικό ένα γράμμα του λατινικού αλφαβήτου: Α, Β, C, D ως εξής:

Α. Αποφάσεις επί πολιτικών υποθέσεων που εξετάζονται κατ'έφεση από το Ανώτατο Δικαστήριο (συμπεριλαμβανομένων και ενδιάμεσων διαδικασιών που εξετάζονται στο πλαίσιο εφέσεων)

Β. Ποινικές Εφέσεις (συμπεριλαμβανομένων και ενδιάμεσων διαδικασιών που εξετάζονται στο πλαίσιο εφέσεων).

С. Αποφάσεις επί υποθέσεων που εμπίπτουν στην αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, πλην των αναθεωρητικών προσφυγών. Συμπεριλαμβάνονται δηλαδή οι αναθεωρητικές εφέσεις, οι αναφορές και γνωματεύσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου επί ζητημάτων συνταγματικότητας και οι υποθέσεις Εκλογοδικείου που δικάζονται απευθείας από το Ανώτατο Δικαστήριο δυνάμει του Συντάγματος ή νόμου και

Δ. Αποφάσεις επί υποθέσεων που εξετάζονται σε πρώτο βαθμό από το Ανώτατο Δικαστήριο (εναπομείνασες αναθεωρητικές προσφυγές, αιτήσεις για έκδοση προνομιακού εντάλματος, αγωγές Ναυτοδικείου). Επίσης αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου όταν δεν λειτουργεί ως δικαστήριο αλλά ως σώμα με τις επιπρόσθετες εξουσίες που του παρέχει το Σύνταγμα (λ.χ. Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου 153.8 ή 157).

Παράδειγμα 1: Οι αποφάσεις της 11ης Ιανουαρίου 2018 του Ανωτάτου Δικαστηρίου επί των πολιτικών εφέσεων 163/2012 (*Merian Shiarmen Μιλτιάδη Ιωαννίδη ν Γενικού Εισαγγελέα*), 263/2012 (*Χριστοδούλου ν Hoffer*) και 314/2012 (*Εργατίδη ν Εργατίδη*) φέρουν το αναγνωριστικό ECLI:CY:AD:2018:A7, ECLI:CY:AD:2018:A8, και ECLI:CY:AD:2018:A9 αντίστοιχα.

Παράδειγμα 2: Οι αποφάσεις της 11ης Ιανουαρίου 2018 του Ανωτάτου Δικαστηρίου επί των ποινικών εφέσεων 92/2014 (*Fair Champion Bets Ltd ν Στέλιου*) και 254/2017 (*Δημητριάδη ν Δημοκρατίας*) φέρουν το αναγνωριστικό σύμφωνα με την πρόταση ECLI:CY:AD:2018:B3 και ECLI:CY:AD:2018:B11 αντίστοιχα.

Παράδειγμα 3: Η απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 2018 του Ανωτάτου Δικαστηρίου επί αναθεωρητικής εφέσεως 193/12 (*Υπουργός Οικονομικών ν Κοσιάρη κ.ά.*) φέρει το αναγνωριστικό ECLI:CY:AD:2018:C1.

Παράδειγμα 4: Η απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 2018 του Ανωτάτου Δικαστηρίου επί της πολιτικής αίτησης 1/18 (*Χριστοδούλου*) φέρει το αναγνωριστικό ECLI:CY:AD:2018:D2

Εισάγεται δηλαδή μια μικρή διαφοροποίηση από την υφιστάμενη οργάνωση στις *Αποφάσεις Ανωτάτου Δικαστηρίου*,²⁵ η

25. Η διαφοροποίηση αυτή εξηγείται ιστορικά. Αρχικώς τα Cyprus Law Reports δημοσιεύονταν σε ενιαία μορφή (άλλωστε οι παλαιότεροι τόμοι καλύπτουν πολλαπλά έτη), δεν υπήρχε συνεπώς δυνατότητα άμεσης διάκρισης μεταξύ πολιτικής έφεσης και προνομιακών ενταλμάτων ή και πρωτόδικης δικαιοδοσίας ναυτοδι-

οποία και ανταποκρίνεται πρώτον στην εξέλιξη της ύλης ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου και δεύτερον στην διάκριση μεταξύ εφετειακών / πολυμελών συνθέσεων αφενός και μονομελών συνθέσεων που δικάζουν ως δικαστήριο ουσίας (trial court) αφετέρου.

2. Αποφάσεις δικαστηρίων ουσίας (πρώτος βαθμός)

Στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας, κρίθηκε πως δεν υπάρχει λόγος διαχωρισμού μεταξύ των αποφάσεων του ίδιου δικαστηρίου (όπως ιδίως τα Οικογενειακά Δικαστήρια) και κατά συνέπεια διατηρείται κατ'αρχήν το ενιαίο σύστημα αρίθμησης των αποφάσεων εκάστου δικαστηρίου. Εξαίρεση αποτελεί ο διαχωρισμός των αστικών/πολιτικών αποφάσεων, αφενός, και των ποινικών αποφάσεων, αφετέρου, των Επαρχιακών Δικαστηρίων σε:

Α. Πολιτικές υποθέσεις και

Β. Ποινικές υποθέσεις

3. Πολλαπλές υποθέσεις ή αποφάσεις

Θα πρέπει να τονιστεί πως κάθε **απόφαση** έχει το μοναδικό της αριθμό. Συνεκδικασθείσες υποθέσεις που οδηγούν στην έκδοση μίας απόφασης έχουν ένα ενιαίο αναγνωριστικό. Μια υπόθεση η οποία οδήγησε στην έκδοση πολλαπλών αποφάσεων αντιστοιχεί σε αντιστοίχως πολλαπλές αποφάσεις, οι οποίες συνδέονται όμως στο σύστημα αναζήτησης χάρη στα μεταδεδομένα.

Παράδειγμα 1: Η απόφαση του Διοικητικού Δικαστηρίου επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων 541/2016, 573/2016, 636/2016, 677/2016 (σελ. 122 επ. στο παρόν τεύχος) έχει αναγνωριστικό ECLI:CY:DD:2020:141.

Παράδειγμα 2: Η πολιτική έφεση 140/2016 (*White Knight Holdings Ltd ν. Χαράλαμπος*) οδήγησε αρχικώς στην έκδοση απόφασης ex tempore με αναγνωριστικό ECLI:CY:AD:2015:A210 και εν συνεχεία στην απόφαση ECLI:CY:AD:2016:A440 (επί της αιτήσεως για επαναφορά της έφεσης)

Γ. Μεταδεδομένα

Το Κείμενο Συμπερασμάτων του Συμβουλίου περιέχει έναν κατάλογο με υποχρεωτικά και προαιρετικά μεταδεδομένα, τα οποία και επιτρέπουν την ομογενοποίηση της νομικής πληροφορίας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές παραδόσεις – και ανάγκες – εκάστου Κρά-

κείου. Στην συνέχεια, η αύξηση της ύλης και ιδίως των ποινικών εφέσεων και συναφών διαδικασιών οδήγησε στην δημιουργία του Μέρους Β. Το Μέρος Γ αντιστοιχούσε στις αποφάσεις. Η μαζική αύξηση των αναθεωρητικών προσφυγών οδήγησε στην δημιουργία του Μέρους Δ, με την διάκριση αυτή να ανταποκρίνεται στην σημαντική νομική διαφορά της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας δικαιοδοσίας του Ανωτάτου όσον αφορά την παραγωγή νομολογιακού προηγούμενου.

τους Μέλους. Ο κατάλογος ανάγεται στις εργασίες του Dublin Core Metadata Initiative.²⁶ Ο κατάλογος αυτός διευρύνθηκε (και έγινε πιο περίπλοκος, ίσως) με το Κείμενο Συμπερασμάτων του 2019.

Η έννοια των μεταδεδομένων ήταν αρχικά ξένη στην κυπριακή πρακτική της ψηφιακής ιδίως νομικής πληροφορίας. Εξαιρεση αποτελούσε πρωτίστως η δημοσίευση νομολογίας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην συλλογή Αποφάσεις Ανωτάτου Δικαστηρίου, με την χρήση περιλήψης, λέξεων – κλειδιά και την αναγραφή βασικών πληροφοριών σχετικών με την υπόθεση, και πάλι ωστόσο χωρίς δυνατότητα οργάνωσης σε βάση δεδομένων και αναζήτησης. Η μαζική εισαγωγή στο σύστημα της διαθέσιμης νομολογίας επέτεινε την τεχνική δυσκολία, σε πρώτο στάδιο. Συνεπεία τούτων, αποφασίστηκε η σταδιακή δημοσίευση του κυπριακού συστήματος μεταδεδομένων, ξεκινώντας με τις στοιχειώδεις πληροφορίες. Ταυτόχρονα ωστόσο, επιδιώξαμε να δώσουμε στους χρήστες την δυνατότητα να λάβουν την πληρέστερη δυνατή πληροφορία και να έχουν στην διάθεσή τους την μεγαλύτερη δυνατή ποικιλία στοιχείων, με βάση τα οποία θα αναζητήσουν μια δικαστική απόφαση. Για τον σκοπό αυτό επιδιώξαμε να αξιοποιηθούν όσο γίνεται περισσότερες από τις κατηγορίες μεταδεδομένων (metadata) που προτείνονται από το Dublin Core και τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου, δηλαδή πέραν των υποχρεωτικών και — όσο γίνεται καλύτερα — των πλείστων προαιρετικών μεταδεδομένων και με γνώμονα την κατά το δυνατό συμβατότητα με το πιθανό Αναθεωρημένο Κείμενο Συμπερασμάτων (το οποίο και βρισκόταν ακόμη υπό συζήτηση εκείνο το χρονικό σημείο). Για παράδειγμα, όχι μόνο συμπεριλάβαμε πεδίο με τους παράγοντες της δίκης αλλά και επιδιώξαμε χωριστό πεδίο για δικαστές και δικηγόρους, πριν αυτό καταγραφεί στα Συμπεράσματα του 2019. Ομοίως, την ίδια στιγμή που καλούμασταν να κατηγοριοποιήσουμε τις κυπριακές αποφάσεις με βάση υφιστάμενη ευρωπαϊκή τυποποίηση, προκειμένου να λειτουργήσει η διεπαφή με την ευρωπαϊκή βάση, έχει εισαχθεί και ενδιάμεσο πεδίο που λαμβάνει υπόψη τις παραστάσεις και τις ανάγκες του Κύπριου χρήστη. Αλλά για το θέμα των κυπριακού συστήματος μεταδεδομένων θα επανέλθουμε σε επόμενο τεύχος.

V. Οφέλη από την εφαρμογή του ECLI

Η εφαρμογή του ECLI διευκολύνει την αυτοματοποιημένη επεξεργασία των αποφάσεων όπως και την αυτοματοποιημένη αναγνώριση παραπομπών από μια απόφαση σε άλλη. Είναι δε συμβατή με τις διαδικασίες που σήμερα είναι σε εξέλιξη για την μηχανογράφηση του συστήματος απονομής δικαιοσύνης, χωρίς οιαδήποτε δαπάνη του κυπριακού δημοσίου.

Στην περίπτωση της Κύπρου, υφίσταται ήδη βάση ανοικτής πρόσβασης (CyLaw), η οποία είναι παράλληλα δεσμευμένη με μνημόνιο συνεργασίας με την Κυπριακή Δημοκρατία να συνεχίσει να προσφέρει τις υπηρεσίες της νομικής πληροφόρησης

στο κοινό σε ελεύθερη πρόσβαση, ενώ παράλληλα λειτουργούν αξιόπιστες εμπορικές υπηρεσίες ηλεκτρονικής πρόσβασης στην κυπριακή νομολογία, όπως η Leginet. Την ίδια ώρα βλέπουμε να δημιουργούνται νέες υπηρεσίες νομικής πληροφορίας (όπως η Qualex της Νομικής Βιβλιοθήκης), οι οποίες και προσφέρουν την προστιθέμενη αξία που προκύπτει από την επεξεργασία – και όχι απλώς δημοσίευση/αναπαραγωγή – της πληροφορίας, αλλά και μια πολυφωνία στον χώρο του ηλεκτρονικού κυπριακού νομικού τύπου, η οποία και αποτελεί επίσης εργαλείο συνοπτικής ενημέρωσης, αλλά και διαλόγου, για πολλούς δικηγόρους. Για όλες αυτές τις κατηγορίες φορέων, η εφαρμογή του ECLI θα επιτρέψει την καλύτερη οργάνωση του νομολογιακού υλικού, την αυτοματοποίηση της εισαγωγής και επεξεργασίας του, την ευκολότερη διασύνδεση μεταξύ δικαστικών αποφάσεων και ιδίως αποφάσεων που παραπέμπονται από άλλες αποφάσεις, αλλά και την θέσπιση και εφαρμογή των κατάλληλων μεταδεδομένων που θα επιτρέψουν πιο επιτυχημένη αναζήτηση και θα καταστήσουν το έργο του εφαρμοστή ευκολότερο. Θα μπορεί δηλαδή ο δικαστής, δικηγόρος, φοιτητής ή ο πολίτης να έχει πρόσβαση σε καλύτερη πληροφορία – και μεγαλύτερο όγκο – που θα επεξεργαστεί σε λιγότερο χρόνο.

Με τον τρόπο αυτό, **καθίσταται ευκολότερος ο εντοπισμός δικαστικών αποφάσεων** από δικαστές, δικηγόρους και δικαστικούς υπαλλήλους, με τα προφανή οφέλη όσον αφορά την ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου και της παγίωσης της νομολογίας. Παράλληλα, καθίσταται πιο εύκολος ο εντοπισμός και η παραπομπή δικαστικών αποφάσεων σε νομικές μελέτες και η χρήση της νομολογίας από φοιτητές και ασκούμενους δικηγόρους.

Σε δεύτερο επίπεδο, εμπεδώνεται με τον τρόπο αυτό μια κουλτούρα ψηφιακής νομικής πληροφορίας και τεχνολογικού εγγραμματισμού (IT literacy ή digital literacy). Είναι κρίσιμο η εναρμόνιση της νομικής επιστήμης και των διαδικασιών εφαρμογής του δικαίου να γίνονται με πρωτοβουλία του νομικού κόσμου, με τον ρυθμό που αυτός μπορεί καλύτερα να υιοθετήσει και αφομοιώσει και καλύπτοντας τις ανάγκες με την ιεράρχηση που αυτός κάνει. Προς την κατεύθυνση αυτή, το CyECLI, η διαμόρφωση του οποίου γίνεται σε κύριο βαθμό από νομικούς, αφενός συμβάλλει στην εξοικείωση των νομικών με τις ψηφιακές εφαρμογές στο επάγγελμά τους, αφετέρου ενισχύει τη σύζευξη της νομικής επιστήμης και των νομικών επαγγελματιών με τις ψηφιακές τεχνολογίες.

Σημαντική διάσταση αποτελεί το σύστημα **παροχής μεταδεδομένων (meta-data)** το οποίο καθιερώνεται. Η παροχή μεταδεδομένων θα βελτιώσει θεαματικά τόσο την ταχύτητα όσο και την ποιότητα της αναζήτησης νομικής πληροφορίας κατά την έρευνα της νομολογίας. Θα μειώσει τον «θόρυβο» αλλά και θα αποτελέσει ουσιαστική ενίσχυση της προστασίας προσωπικών δεδομένων χωρίς αυτό να αποβεί σε βάρος των εξίσου θεμελιωδών δικαιωμάτων διαφάνειας και πρόσβασης στην νομική πληροφορία.

26. <<http://dublincore.org/>>.

Με την καθιέρωση του ECLI θα υπάρξει αισθητή βελτίωση των πρακτικών παραπομπής των Κυπριακών δικαστικών αποφάσεων τόσο εντός όσο και εκτός Κύπρου.

Θα υπάρξει πρώτον ένα **σύστημα ομοιόμορφων παραπομπών**, το οποίο σήμερα δεν υφίσταται για αποφάσεις οι οποίες δεν έχουν ακόμη δημοσιευθεί στην επίσημη συλλογή *Αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου*. Σήμερα, μια παραπομπή σε μια απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου επί πολιτικής εφέσεως μπορεί να έχει πολλές παραλλαγές, με αποτέλεσμα σύγχυση και ενίοτε μακρόσυρτες παραπομπές.²⁷ Ο γενικός κανόνας είναι πως θα πρέπει **η παραπομπή να είναι πλήρης μεν, να περιορίζεται στα απολύτως αναγκαία δε.**

Οι παραπομπές βάσει του συστήματος ECLI θα είναι συνεπώς, εκτός από ομοιόμορφες, **ευκολότερες και συντομότερες** από παραπομπές στην βάση υφιστάμενων ατύπων πρακτικών. Την ίδια στιγμή, παρέχεται **επαρκής πληροφόρηση** στον χρήστη τόσο για τον άμεσο εντοπισμό της απόφασης όσο και για να αντλήσει τις βασικές πληροφορίες αναφορικά με την απόφαση προτού επιχειρήσει να την συμβουλευθεί.

Η πρακτική του ECLI, ιδίως όπως ακολουθείται στην Κύπρο, ανταποκρίνεται στην σχετικά πρόσφατη εξέλιξη σε ορισμένες χώρες του Κοινοδικαίου, για την καθιέρωση του λεγομένου Medium Neutral Citation. Ακόμη πιο σημαντικό, με δεδομένες τις επιταγές περί προστασίας δεδομένων, είναι πως το νέο σύστημα παραπομπής καθιερώνει και στην Κύπρο την πρακτική του Αγγλικού (και Αμερικανικού) Κοινοδικαίου για παραπομπή μόνο στα επώνυμα και όχι στο πλήρες όνομα των διαδίκων φυσικών προσώπων. Με τον τρόπο αυτό ανταποκρινόμαστε στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας, προσαπίζοντας και δείχνοντας παράλληλα τον δέοντα σεβασμό στο πνεύμα και την παράδοση του Κοινοδικαίου, με τρόπο που να ταιριάζει στην κυπριακή πραγματικότητα.

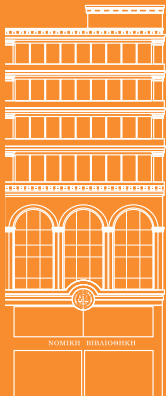
27. Δεν λείπουν οι περιπτώσεις στις οποίες αναφέρονται πολλαπλά και πλήρη ονόματα διαδίκων, αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις διαπιστώνουμε ανακολουθία όσον αφορά την πτώση στην οποία παρατίθεται το όνομα του διαδίκου, με αποτέλεσμα επίσης σύγχυση.

VI. Συμπεράσματα

Η υιοθέτηση του ευρωπαϊκού αναγνωριστικού νομολογίας για τις κυπριακές δικαστικές αποφάσεις θα συμβάλει στην ευρύτερη και εκτεταμένη προσπάθεια εκσυγχρονισμού της κυπριακής δικαιοσύνης και διασύνδεσης με το ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο. Ανώτατος στόχος είναι η δημιουργία ενός εύχρηστου και εύληπτου συστήματος παραπομπής και διαχείρισης των δικαστικών αποφάσεων, το οποίο θα καθιστά απλή, λειτουργική και επαρκή την έρευνα και τον εντοπισμό τους. Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη τον δεσμευτικό χαρακτήρα και την βαρύνουσα σημασία που έχει η νομολογία στο κυπριακό σύστημα απονομής δικαιοσύνης, η επαρκής και αποτελεσματική διαχείριση των δικαστικών αποφάσεων και η δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος δικαστικών παραπομπών θα αποτελέσει μια βασική παράμετρο για την περαιτέρω ανάπτυξη του κυπριακού δικαίου.

References

- Georgios N. Yiannopoulos*, Introduction to Legal Informatics (Athens: Nomiki Bibliothiki, 2018), in Greek.
- Hatzimihail, N.E.* "Cyprus as a Mixed Legal System" *Journal of Civil Law Studies* 6 (2013): 37-96.
- Hatzimihail, N.E.* "Reconstructing Mixity: Sources of Law and Legal Method in Cyprus" εις Vernon Palmer κ.ά. (επιμ.), *Mixed Legal Systems, East and West* (Ashgate, 2015), 75-100.
- Hatzimihail, N.E.* "On Law, Legal Elites and the Legal Profession in a (Bigish) Small State: Cyprus" εις Petra Butler & Catherine Morris (επιμ.), *Small States in a Legal World* (Springer, 2017), 213-244.
- Symeonides, S.* "The Mixed Legal System of the Republic of Cyprus," *Tulane Law Review* 78 (2003): 441-456.
- van Opijnen, M.* "Online Publication of Court Decisions in Europe," *Legal Information Management*, 17 (2017), pp. 136-145.
- van Opijnen, M.* "The EU Council Conclusions on the Online Publication of Court Decisions" εις G. Peruginelli and S. Faro (επιμ.), *Knowledge of the Law in the Big Data Age* (2019), 81-90.

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Εκδοση | Εκπαίδευση | Καινοτομία

ΑΘΗΝΑ - ΚΕΝΤΡΙΚΑ:

Μαυρομichάλη 23, 106 80 | T 210 3678800 (30 γραμμές) | F 210 3678922 | E info@nb.org

ΑΘΗΝΑ:

Μαυρομichάλη 2, 106 80 | T 210 3607521 | F 210 3603975 | E m2bookstr@nb.org

ΠΑΤΡΑ:

Κανάρη 15, 262 22 | T 2610 361600 | F 2610 361515 | E nbpatra@nb.org

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:

Φράγκων 1, 546 26 | T 2310 545618, 2310 532134 | F 2310 551530 | E nbthess@nb.org

www.nb.org